

Üniversite Gençliğinin Güncel Sorunlara Bakışı: H.Ü. Sosyoloji Bölümü Öğrencileri Örneği

Tuğça POYRAZ*, Abdülkadir ZORLU*, Birsen ŞAHİN*, Gülay ARIKAN**.

Özet

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi, 2001-2002 öğretim yılı, sosyoloji bölümü lisans öğrencilerinin cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve tamamladıkları eğitim yılı açısından siyasi kimlik tanımlamalarını, güncel sorunlara bakış açılarını, gelecek kaygılarını ve gençliği, yani kendilerini nasıl tanımladıklarıyla ilgili değerlendirmelerini ilişki arama ve karşılaştırma yoluyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu anlamda çalışma, hem öğrencilerin genel niteliklerinin tespitine yönelik olduğundan betimleyici, hem de yukarıda belirtilen değişkenler arasında ilişki kurma çabası taşıdığından açıklayıcılık niteliği taşımaktadır. Betimleyici boyutuyla bir anlamda öğrencilerin genel bir profilinin çıkartıldığı çalışmada, öğrenciler hakkındaki bilgilere anket tekniği kullanılarak ulaşılmıştır. Belirtilen hususlar dahilinde ele aldığımız “üniversite gençliği”ni tanımak ve onların güncel sorunlara bakışını ortaya çıkarmak, bizim gibi gelişmekte olan ve gelişmesini tamamlamak için bu kitleye güvenmek zorunda olan bir ülke açısından daha da önem kazanmaktadır. Bu nedenle çalışmanın amaçlarından birinin de gençlik konusunda yapılan çalışmalara katkı sağlamak olduğu söylenebilir.

Anahtar Kavramlar: Gençlik, üniversite gençliği, gençlik alt-kültürü, sosyalleşme, kimlik, kişilik, sosyo-ekonomik düzey, yaşam şansı.

Abstract

The aim of the research is to analyze and compare the political identity, the perspectives on the actual problems and the future anxiety of the undergraduate students in the Sociology Department of Hacettepe University in terms of their gender, socio-economical level and educational background. The study was conducted during the 2001-2002 semester. This study is descriptive in that it attempts to identify the general characteristics of the students. It is also an explanatory study since it tries to develop a relationship among the variables stated. The information about the sample is obtained by means of questionnaire. To become familiar with the university youth and to understand their perspectives on the actual problems is more important for us since our co-

*Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

untry is a developing country and needs to trust them. Therefore, one of the aims of the study can be stated as the contribution to the related studies on youth.

Keywords: Youth, university youth, subculture of the youth, socialization, identity, personality, socio-economical level, life chance.

1. Giriş

Sanayileşme ile hız kazanan toplumsal değişmeler, bilim ve bilimsel bilginin toplumda en üstün değer olarak benimsenmesini sağlamıştır. Bilimsel bilgiye ve bu bilgiyi temin eden eğitim kurumlarına böyle bir ilginin başlangıcı, sanayileşmeyle birlikte doğan kalifiye işgücü ihtiyacı ile açıklanabilir. Eğitim sürecinin önem kazanması, gençlerin yetişkinler arasına ya da iş yaşamına katılma sürelerini uzatmış; kadınların da çalışma yaşamına yoğun katılımıyla birlikte gençler, ev dışında daha fazla vakit geçirmeye başlamışlardır. Bu gelişmeler o zamana kadar gencin sosyalleşmesinde birincil sosyalizasyon aracı olma özelliği taşıyan ailenin önemini azaltmış ve eğitim kurumları ile arkadaş gruplarını gencin topluma hazırlanmasında temel referans noktaları haline getirmiştir.

Bugün ise, ulaşılan bilgi seviyesi sayesinde teknolojik gelişmelerin en üst aşamalara vardığı bir toplumsal değişmeler çağında yaşamaktayız. Bu değişmelerin yönünü, başka bir deyişle toplumun geleceğini belirleyecek olan ise toplumun en dinamik, değişmelere en açık kesimi olan gençlik olacaktır. Gençleri ulusal varlığımız ve geleceğimizin teminatı olarak gören Mustafa Kemal Atatürk de bu görüşünü “Gençler, Cumhuriyeti biz kurduk, sizler yaşatacaksınız” şeklinde ifade etmiştir.

Toplumumuzun geleceği açısından gençliğe verilmesi gereken bu öneme rağmen, özel olarak eğitim sisteminin yetersizliğinden genel olarak da toplumsal yapıdaki aksaklıklardan kaynaklanan başta işsizlik, enflasyon gibi sorunlar genç nüfusun kendi gelecekleriyle ilgili olarak kaygılar taşımasına neden olmaktadır. Gelecekle ilgili bireysel kaygılarının peşine düşmüş bir kitlenin toplumun genel menfaatlerini düşünerek eylemde bulunmasını beklemek fazlaca iyimser bir tutum olacaktır.

Bu türden sıkıntılara bir de son zamanlarda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak toplumsal yapımızda meydana gelen teknolojik ve kültürel değişmelerden etkilenen gençlerin geleneksel ve çağdaş değerler arasında yaşadığı bocalamalar ve kararsızlıklar da eklenince, onların gelecekle ilgili olarak kendilerine düşen görevi tam olarak yerine getiremeyecekleri beklenebilir. Güler (1997: 14) bu bunalımı, otoriter aile yapılarının çözülmeye başlamasıyla daha özgür davranışlar sergileme eğilimine giren gençlerin, uyumsuz ve kendi gruplarına bile yabancılaşan bir kültür yarattıklarını belirterek açıklar.

Yukarıda değindiğimiz hususlar, gençlikle ilgili olarak yapılan çalışmaların en önemli sosyalizasyon araçlarından olan aile ve eğitim kurumu üzerinde önemle durul-

ması gerektiği ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Gençlere ailede ve okulda verilecek sağlıklı ve iyi bir eğitim, onların üzerlerine düşen görevleri başarıyla yerine getirmelerine ve içine düştükleri bunalımları aşmalarına yardımcı olacaktır. Bireylerin ergenlik döneminden yetişkinlik dönemine geçtikleri bir süreçte devam ettikleri üniversite, bir eğitim ve sosyalizasyon kurumu olarak özel bir öneme sahiptir. Çünkü kimlik ve kişilik oluşumu, aileden bağımsızlaşma çabaları ve geleceğe dair umutlar yoğun olarak üniversite döneminde gerçekleşir.

Gençlik araştırmaları, özellikle Türkiye gibi oldukça büyük bir genç nüfus oranına sahip, gelişmekte olan bir ülke açısından daha da önem kazanmaktadır. Konuya bu şekilde yaklaşıldığında, gençliği araştıran ve gençlik sorunları üzerinde duran bilimsel araştırmaların ülkemiz için önemi daha iyi anlaşılacaktır. Gençlik kavramı, gençlikle ilgili tanımlar ve teoriler üzerinde duran ve gençlik kültürünün bir alt-kültürü olarak kabul edilen “üniversite gençliği”nin güncel sorunlara bakışını ele alan çalışmamızın önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Bir pilot araştırma niteliğinde olan bu çalışmada, esas olarak üniversite gençliğinin cinsiyet, tamamlanan eğitim yılı ve sosyo-ekonomik düzey farklılıkları dikkate alınarak güncel sorunlara bakış açılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Hacettepe Üniversitesi, 2001-2002 öğretim yılı sosyoloji bölümü öğrencilerinin sınırlı bir profilini çıkarmak hedeflenmiştir. Bu profilde; gençlerin demografik özellikleri, mezun oldukları okulun türü, sosyo-ekonomik düzeyleri, gençlik kavramı ve siyasal kimliklerini tanımlamaları arasındaki farklılıklar, güncel sorunlara bakışları, Türkiye'nin dünyadaki konumuna ilişkin düşünceleri ve bununla bağlantılı olarak Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılması ve globalleşme konusundaki görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışmada böyle bir amacın benimsenmesi, toplumun önemli bir kesimini temsil eden üniversite gençliği hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlayacak ve bunun yanı sıra çalışma, hem ileride daha geniş kapsamlı olarak yapmayı düşündüğümüz üniversite gençliğiyle ilgili araştırmaya ışık tutacak, hem de gençlik konusuyla ilgili olarak sosyolojik literatüre katkı sağlayacaktır.

2. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

2.1. Gençlik

En genel anlamıyla bir “geçiş dönemi” (Malinowski 1979: 55) olarak tanımlanan gençlik kavramı, günümüzde biyolojik, psikolojik, toplumsal, kültürel ve ekonomik yönden geniş boyutlarda değerlendirilmektedir. Ancak konuyla ilgili literatüre bakıldığında, gençliğin en genel kabul gören tanımının biyolojik yaklaşım içerisinde, yaş un-

suru dikkate alınarak yapıldığı görülmektedir. Buna uygun olan UNESCO'nun tanımına göre genç, 15-25 yaş arasındaki kişilerdir (Ece 1985: 7).

Gençlik kavramının tanımlanmasında karşımıza çıkan en büyük güçlük “kültürel izafiyet” kavramıyla ilişkilidir. Farklı kültürlerin ve farklı toplumsal yapıların gençlik kavramını tanımlamalarındaki çeşitlilik, biyolojik yaklaşım içinde geliştirilen yaklaşımlarda dahi gözlenebilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'deki gençler için geçerli olan yaş grubu 12-24 yaş arasını kapsamaktadır (DPT Raporu 1983). Bu durum, kavramın biyolojik olduğu kadar sosyal bir fenomen olmasıyla da açıklanabilir. Özbay ve Öztürk (1995: 12) buradan hareketle gençlik döneminin başlangıcını biyolojik değişikliklerle, sonlanışını ise ekonomik bağımsızlığın kazanılması gibi sosyal faktörlerle açıklamaktadırlar. Onlara göre gençlik dönemi, bireyin biyolojik ve duygusal süreçlerindeki değişikliklerle başlayan, cinsel ve psiko-sosyal olgunluğa doğru gelişmesiyle sürerek, bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı belirlenmemiş bir zamanda sona eren, kronolojik bir dönemdir.

Frith (1984: 2) gençliğin sosyal faktörlerle ilişkisini; “Gençlik, insanların sosyal pozisyonlarının görünümüdür ve bu pozisyonlara insanların biyolojik yaşları etki etse de tamamen belirleyici olamaz” açıklamasıyla ifade eder. Bu açıklama, onun gençliği “bir yaş grubunun sosyal organizasyonu” şeklinde tanımlamasında da görülebilir. Frith'in gençlik tanımı, gencin bağımlı olma ile bağımsızlığını kazanma süreçlerini temel alır. Buna göre gençlik, bağımlılık ve bağımsızlık arasında bir geçiş dönemine işaret eder.

Gençlik konusu 1800'lü yıllarda daha çok tıpçılar tarafından ele alınmış ve gençlerin özellikle anatomik ve fizyolojik özellikleri üzerinde durulmuştur. Konuyla ilgili bilimsel metodu ilk defa kullanarak araştırma yapan G. Stanley Hall, gelişmeyi daha çok psikolojik faktörlerle açıklamasına rağmen sosyolojik faktörler üzerinde de durmuştur (Burcu 1998: 108). Hall, daha çok geçiş döneminde gençlerin karşılaşabilecekleri duygusal problemlerle ilgilenmiş ve bu dönemi “duygusal stres ve fırtına dönemi” olarak tanımlamıştır (Özbay ve Öztürk 1995: 14-15).

Ancak konunun tamamen sosyolojik yaklaşımla ele alınması ilk kez sosyolog Parsons tarafından II. Dünya Savaşı yıllarında yapılmıştır. Konuya yapısal-fonksiyonalist kuram içinde yaklaşan Parsons, toplumdaki yaş gruplarının rollerini tartışmıştır. Gençlik konusu daha sonra Eisenstadt'ın “From Generation To Generation” (1956) adlı kitabında sistematize edilmiştir.

O'Donnel (1985: 37-38), yapısal fonksiyonalist yaklaşım içinde geliştirilen gençlik teorilerinin en önemli iki ismi Parsons ve Eisenstadt'ın görüşlerini üç noktada özetlemektedir. O'Donnel, ilk olarak her iki teorisyenin de modern gençliği “aile rollerinden, yetişkinlik rollerine geçiş dönemi olarak” gördüklerini belirtir. Onlara göre, bu geçişte okul ve gençlik organizasyonları gibi ikincil formal sosyal organizasyon araçları ile ak-

ran grupları gibi informal sosyalizasyon araçları katkıda bulunur. O'Donnel'in belirttiği ikinci nokta, gençlerin bu dönemde eğitim ve hazırlık aşamasında bulunmalarından dolayı, yetişkinlerden daha düşük statüye sahip olmalarıdır. Bunun yanında fonksiyonalistlerin paylaştığı diğer bir görüş, bu dönemde yetişkinler tarafından gençlere uygulanan yaptırımlar nedeniyle kuşaklar-arası çatışmaların görülebileceğidir. Ancak onlar, gençliği fonksiyonel olarak ele almayı, disfonksiyonel olarak ele almaya tercih etmektedirler. O'Donnel'in Parsons ve Eisenstadt ile ilgili olarak vurguladığı üçüncü nokta ise, onların bu dönemde oluşan rol tecrübeleri ile gence kimlik ve statü sağlama açısından akran gruplarının fonksiyonları üzerinde durmalarıdır.

Fonksiyonalistlerin akran gruplarına tanıdıkları bu işlevsellik, gençlik kültürü kavramını "problem çözücü" yaklaşımına ele almaları ile açıklanabilir. Onlara göre bir gençlik kültürüne üye olmak, gençlere statü ve başarı kazandırmakta; gençlik kültürünün kurallarına uymak ise onların kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlamaktadır. Bunun yanında akran grupları, gençlerin ailelerinden bağımsızlık kazanmaları sürecinde birbirlerine duygusal destek sağlama yönünde işlev görürler (Frith 1984: 20-22).

Yapısal fonksiyonalist teorisyenlere getirilen en büyük eleştiri, çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminde gençlerin yüz yüze geldikleri problemlerin çözümünü temel almaları nedeniyle, gençler arasındaki sosyal farklılıkları göz ardı etmeleridir. Ancak gençlik sosyolojisi, türdeş bir grup olarak gençliğin sorunlarıyla ilgilenecek, bunlara çözüm önerileri sunabileceği gibi, gençler arasındaki temel sosyal farklılıklar ve bunların nedenleriyle de ilgilenmelidir. Aşağıda detaylı olarak ele aldığımız alt-kültür teorileri, gençler arasında görülen temel sosyal farklılıklar üzerinde durmaktadır.

2.2. Kültür / Alt-Kültür / Gençlik Kültürü

Çalışmamızın konusunu oluşturan üniversite gençliğinin bir alt-kültür grubu olması, alt-kültür kavramının tanımlanmasını gerektirmektedir. Ancak gençlik alt-kültürünü anlamak ve açıklamak için öncelikle kültür kavramı üzerinde durulması uygun görülmektedir. Çünkü kültür kavramı, bir sosyal grubun kültürel görünümünü açıklamak için farklı seviyelerde analiz edilebilir.

Gençlik sosyolojisi, kültür kavramının "bir yaşam tarzı" şeklindeki en genel tanımıyla ilgilenir. Bu doğrultuda verilebilecek, oldukça genelleştirilmiş kültür tanımı Tylor tarafından yapılmıştır. Ona göre kültür; "toplumun bir üyesi olarak insanın elde ettiği bilgi, inanç, sanat, moral, hukuk, alışkı ve diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür" (Fichter 1990: 122).

Tylor tarafından yapılan bu tanımın kullanımını, Kroeber ve Parsons yaptıkları kültür tanımı ile sınırlandırmışlardır. Onlara göre kültür, "insan davranışlarını ve onların

ortaya koydukları eserleri şekillendiren; değer kalıpları, fikirler ve diğer sembolik-anlam sistemlerinin yaratılması ve aktarılmasıdır” (Smith 1976: 349).

Bir toplumda yaşayan tüm bireylerin, o toplumda varolan hakim kültür değerlerini aynı şekilde benimsemeleri söz konusu olmadığından, her kültürde çatışan ve uyum içinde olan alt-kültür grupları mevcuttur. Gordon’a göre alt-kültür, sınıfsal konum, dinsel ve etnik temel, bölgesel, kentsel ya da kırsal yerleşim gibi sosyal durumlarda hakim kültürden bir alt bölünmeyi ifade eder. Burada sayılan sosyal faktörler, grup üyelerinin bütünleşmesini sağlama işlevi görmektedir. Walfang ve Ferracuti ise bir alt-kültürün sahip olduğu değer yargıları veya değer sistemi ile daha geniş değer sisteminden ya da merkezi değer sisteminden farklılaşmayı ifade ettiğini belirtirler (Smith 1976: 349).

Her toplum için vazgeçilmez yapı unsurlarından olan alt-kültür grubunu Doğan (1994: 5-6) kendine özgü yaşama biçimini kendi grubunda içselleştirmiş ve ona benimsetmiş bir topluluk olarak tanımlar ve alt kültür gruplarını gönüllü ve gönülsüz alt-kültürler şeklinde sınıflandırır. Gönüllü bir alt-kültür grubu olarak tanımlayabileceğimiz üniversite gençliği alt-kültür grubu, kendilerine özgü bir gençlik kültürünü yansıtmaktadırlar.

Gençlere özgü ayrı bir kültürden ilk kez 1942’de Linton söz etmiştir. Gençlik kültürü kavramını yaş ve cinsiyet rolleriyle birleştirerek ortaya koyan ise Parsons’tır. Parsons, gençlik kültürünü sorumluluk ve sorumsuzluk kavramlarını kullanarak tanımlamıştır. Buna göre gençlik kültürü, yetişkin dünyasının üretici çalışmasına, rutin işlerine ve sorumluluklarına karşı, ters orantılı değerler geliştirir. Gençlik, tüketim, zevk verici boş zaman faaliyetleri ve sorumsuzlukla ilgili kendi değerlerini geliştirir (Akan 1994: 874). Bu çerçevede ele aldığımız gençlik kültürü, bir genç grup tarafından paylaşılan inançlar, değerler, semboller ve eylemler kalıbı olarak tanımlanabilir (Frith 1984: 8).

Gençlik alt-kültürü ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, gençler arasında varolan temel sosyal farklılıklara dikkat çekmektedirler. Frith (1984: 6) gençler arasında görülen bu sosyal farklılıkları üç kategoriye ayırmaktadır:

- Gençler arasındaki en büyük farklılık, cinsiyet ayrımıdır; bir erkek ya da kadın olarak büyümek, farklı eylemleri, kısıtlamaları ve farklı sosyalizasyon kalıplarını içerir. Bu bağlamda, kadın ve erkeklerin farklı cinsiyet grupları olarak toplumsallaşma bakımından bir farklılık yaşayıp yaşamadıklarını sorgulayan Schmidt, kadınların toplumsal sisteme entegrasyonunun erkeklerden daha değişik bir biçimde gerçekleştiğini çıkış noktası olarak alır (Arıkan 1996: 13).
- Gençler arasında görülen ikinci belirgin farklılık ise sosyal sınıftır. Sosyal sınıf farklılığı çatışmacı teorilerin temel konusunu oluşturmaktadır. Onlar bu konuyu işçi sınıfı ve orta sınıf gençleri açısından incelemişlerdir. Endüstrileşme ve şehirleşme ile birlikte gençlik kültürü içerisinde bir alt-kültür olarak ortaya çıkan işçi

gençler, hakim kültür içerisinde önemli bir yer kazanmıştır. Böyle bir alt-kültür grubunun önem kazanması, gençlerin okul hayatları, iş olanakları, dolayısıyla gelecek beklentilerini etkilemektedir. Bu durum işçi sınıfı gençlerinin iş aramak için okul hayatlarına son vermelerine, orta sınıf gençlerinin ise daha nitelikli ve uzmanlık gerektiren işlerde çalışabilmek için üniversitede okumayı tercih etmelerine yol açmıştır. Böylece, gençlik kültürü içinde farklı norm ve değerlere sahip gençlik alt-kültürleri ortaya çıkmıştır. Smith (1981: 242) ortaya çıkan işçi gençlik alt-kültür grubunun, kendi ailelerinden okul, iş ve boş zaman kurumları bakımından farklılaştıklarını belirtir.

- Gençler arasında görülen diğer önemli farklılıklar ise; ırksal, etnik ve dinsel farklılıklar olarak sıralanabilir. Ayrıca şehirde, kasabada ya da köyde yetişmenin gençler üzerinde farklı etkileri olduğu da düşünülebilir. Bu durum Özönder'in (1984: 132-133) kültür olgusunu teşkil eden faktörlerden birinin de coğrafi çevre olduğu; çevre ve kültürün fonksiyonel bir birlik gösterdikleri açıklamasıyla da desteklenebilir. Bu durum daha önce de belirttiğimiz gibi "kültürel izafiyet" kavramıyla anlam kazanmakta ve bu nedenle gençlik tanımları kültürden kültüre farklılıklar göstermektedir.

Yukarıda belirtilen bu sosyal farklılıklar tek/evrensel bir gençlik kültüründen bahsedilmesini imkansızlaştırmakta; birçok gençlik alt-kültürünün var olduğunu kabul etmemizi sağlamaktadır. Bu nedenle gençlik konusu tek bir sosyoloji teorisiyle anlaşılacak kadar geniş bir alanı oluşturmaktadır.

Gençliğin sosyal farklılıkları dikkate alınarak yapılan gençlik sınıflandırmaları, birçok gençlik alt-kültürünün var olduğunu gözler önüne sermektedir. Örneğin Devlet Planlama Teşkilatı (1983: 16)'nın yaptığı sınıflandırmada gençlik beş ayrı grup altında toplanmıştır.

- a) Öğrenci Gençlik : Orta öğrenim gençliği, yükseköğrenim gençliği
- b) Okul-dışı Gençlik: Çalışan gençlik, kırsal alan gençliği, işsiz gençlik, asker gençlik, gecekondü gençliği
- c) Özel Durumlu Gençlik: Bedensel ve zihinsel özürlü gençlik, hükümlü ve tutuklu gençlik
- d) Yurtdışındaki Türk Gençliği
- e) Yerleşim Birimine Göre Gençlik: Köy gençliği, kentli gençlik, kır-kent gençliği

Gençler arasında varolan bu tür alt-kültür grupları, gençlik sosyolojisinde alt-kültür teorilerinin gelişmesine neden olmuştur. Gençlikle ilgili alt-kültür teorileri ilk defa 1920-1930'lu yıllarda Chicago Okulu kriminologları tarafından ele alınmıştır (Frith 1984: 39).

Bu konuda ilk geniş çaplı çalışma ise 1959 yılında “The Teenage Consumer” adlı araştırmayla Abrahams tarafından kaleme alınmıştır. Abrahams’ın suçlu, anti-sosyal ve sorunlu gençlerle ilgili olarak daha sonra yapılan çalışmalara öncülük eden bu eserinde, gençliğin tüketici kimliğine dikkat çekilmiştir. Bunun nedeni, II. Dünya Savaşı sonrasındaki dönemde üretilen çok çeşitli tüketim malları için hedef kitle olarak özellikle gençlerin seçilmiş olmasıdır. Gençlere yönelik olarak üretilen bu mallar, gençliğin tüketim tercihlerini, boş zaman uğraşlarını ve bunlarla ilgili olarak kullandıkları ürünleri yetişkinlerinkinden farklılaştırmıştır. “Aspinin Kültür” adı verilen bu kültür özellikle beyaz, erkek ve işçi sınıfı gençlerinde yaygınlık kazanmıştır. Fakat 1950’lerin sonlarında beyaz işçi sınıfı gençliğinin toplumun geri kalanından ayrıldığı görülür. Beyaz işçi sınıfı artık bir parçalanma, kutuplaşma sürecine girmiş ve bütün yaşam alanları (aile, okul, iş, boş zaman) bir kültürel değişim geçirmiştir. Bu süreç en belirgin olarak gençlik kültüründe gözlemlenmiştir. Savaş sonrasındaki hızlı değişmelere tepki olarak ifade edilen bu değişmeye, özellikle İngiltere gençliği ilk örneği teşkil etmiştir. Rock müzik ile başlayan değişim süreci, giyim tarzları ile devam etmiş ve Teddy Boys, Rockers, Punks gibi çeşitli alt-kültür gençlik grupları ortaya çıkmış (Roche and Tucker 1997: 145-146) ve bu alt-kültür grupları farklı ülkelerde, farklı şekillerde ele alınmıştır.

İngiltere’de alt-kültür teorilerine dayanılarak yapılan akademik çalışmalarda özellikle müzik, moda, savaş sonrası dönemdeki ya da iş yaşamındaki gençlik konuları incelenirken (Brocker 1998: 235-236); Amerika’da yapılan çalışmalarda özellikle sapma ve suç konularının incelendiği görülür. K. Cohen “Delinquent Boys” (1955) adlı çalışmasında suçlu alt-kültürlerinin ergenlik statüsü probleminde bağlı olarak ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Walter Miller ise 1958’de yaptığı “Lower-Class Culture As A Generating Milieu of Gang Delinquency” çalışmasında suçlu alt-kültürlerinin kökenlerinin işçi sınıfı kültürünün öğelerinde yattığını; bunun orta sınıf kültürüne basit bir tepki olmaktan ziyade, anne ve baba kültürünün “temel kaygıları”nı açıkça vurgulayan bir içerik taşıdığını savunmaktadır (Marshall 1998: 649).

Alt-kültür kuramı çeşitli açılardan eleştirilebilir. Örneğin, toplumsal sınıfları ya da yaş faktörüne göre belirlenen gruplar arasındaki farklılıkları abartabilir. Bu kuramda en sık rastlanan eksiklik, kadınların ve beyaz olmayan grupların ihmal edilmesidir (Marshall 1998: 650).

Aries’in bir yaş grubunun sosyal inşasını tarihsel açıdan ele aldığı “Centuries of Childhood” adlı kitabı, gençlik kültürünün evrensel bir tanımının yapılamayacağını, aynı zamanda tüm zamanlar için geçerli olan bir gençlik tanımı yapmanın da mümkün olmadığını gösterir. Aries, tarihsel süreç içerisinde ailenin, çocuğun sosyalleşmesinde hala önemli bir rolü olduğunu kabul etse de, gençlerin sosyalleşmesinde formal eğitimin rolünün giderek arttığını ve gençler arasında yaygınlaştığını belirtir. Tarihsel yaklaşım için-

de geliştirilen gençlik teorileri eğitimin modern toplumlarda, gencin sosyalizasyon sürecinde en uzun süreli ve en temel fonksiyonu yerine getiren kurum olduğu görüşünü ileri sürerler. Böylece tarihsel perspektif içinde gençlik kültürünün evrensel bir tanımı yapılmasa da, modern toplumdaki gençleri etkileyen iki önemli faktör üzerinde durulur. Bu faktörlerin ilki, zorunlu eğitim, diğeri ise tüketim malı endüstrisidir (O'Donnel 1985: 27).

2.3. Sosyalleşme

Gençlik sosyolojisinin ilgilendiği konulardan biri de, genci toplumsal yaşama hazırlama aşamaları olarak nitelendirebileceğimiz sosyalleşme süreçleridir. Bu süreçler, gençlerin sergiledikleri farklılıklar ve neden tek bir gençlik kültüründen söz edilemeyeceği gibi konularda yol gösterici olduğu kadar, gençliğin evrensel bir kavram olarak tanımlanamayacağını da açıklar.

Sosyalleşme, bireylerin toplum ve gruplara az çok etkin bir şekilde katılımını mümkün kılan; bilgi, yetenek, hüner ve yönelimleri elde etme-öğrenme süreci olarak tanımlanabilir (Ulusoy 1994: 11). Bireylerin toplum yaşamına katılmasını sağlayan temel sosyalizasyon unsurları; aile, arkadaş, okul, meslek grubu ve kitle iletişim araçları olarak sayılabilir. Çalışmamızda gencin sosyalleşmesi açısından en etkili sosyalizasyon kurumlarından aile ve eğitim üzerinde durulacaktır.

Sanayileşme ve kentleşme sürecinden önce, gencin sosyalleşmesinde birincil rol oynayan aile kurumu, teknolojik gelişmelerle paralel olarak değişen toplumsal yapı, toplumsal kurum ve ilişkilerle yerini ikincil kurumlara bırakmıştır. Değişen toplumsal kurumlardan eğitim ve bununla birlikte ele alabileceğimiz arkadaş (akran) grubu, gencin daha geniş toplumsal sisteme ve toplumsal ilişkilere hazırlanma sürecinde en önemli rolü üstlenmeye başlamıştır. Gencin sosyalleşmesinde sanayileşmeden sonra uzmanlaşmaya başlayan kurumların önemine değinen Frith (1984: 20-22), toplumların karmaşıklaşmasıyla birlikte bu kurumların toplumsal yapının korunması ve gencin aile dışındaki sosyalleşmesi üzerindeki önemini vurgular. Aile bu toplumlar için ekonomik işlevden çok, çocuğun duygusal ve seksüel açıdan gelişmesinde işlevler yüklenmektedir. Akran grupları ise, gencin aile hayatının dışına çıkmasının ilk basamağında destekleyici rol oynarken, akran grubu faaliyetleri de gençlerin sosyal yaşamının merkezi olup, gençlerin davranışlarında temel referans noktası haline gelir.

Bu gelişmeler aynı toplumda ve farklı toplumlarda ailelerin çocuklara tutumları açısından birbirinden farklı sınıflandırılmasına neden olmuştur. Buna göre günümüzde aileler çocuklarına; baskıcı, aşırı izin verici, ihmalcı-tutarsız ve yönlendirici davranış tarzlarından birini veya birkaçını uygulamaktadır (Özbay ve Öztürk 1995: 78-81).

Özellikle 1990'lardan sonra bireyin sosyalleşmesinde önemli rol oynayan bir diğer faktör, yine teknolojik gelişmeyle açıklanabilecek olan kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle

le gelişen bilgisayar teknolojisi ve internet ağı, gençlerin diğer kültürleri yakından tanımalarını sağlamakta ve bu durum onların hem değerler sisteminde hem de tutum ve davranışlarında etkisini göstermektedir.

Gençlik olgusuyla ilgili olarak geliştirilen bir başka teorik perspektif olan sembolik etkileşimci teori, gençlerin sosyalleşme süreçlerini temel alır ve gençliği sosyal etkileşimi temele koyarak açıklar. Bu teorilerde genel olarak, belirli bir dili öğrenme kapasitesine sahip olan insanın, sosyal olarak yapılaşmış gruplar içinde yer aldığı, o grup içinde büyüüp, ondan bir şeyler öğrendiği, grup içinde çeşitli rolleri oynayarak grupta ve toplumla bütünleştiği, etkileşim içinde kültürel inançları, değerleri ve normları öğrendiği bir model geliştirildiği söylenebilir (Burcu 1998: 123).

Sembolik etkileşimci teori, gençlerin temel sosyal değerleri, kendisini ve çevresini algılayışı, dinlediği müzik türü, sohbet konuları, vb. hususların biçimlenmesini etkileyen temel faktörlerden biri olan gençler arasındaki etkileşim ve bu etkileşimde akran grubunun oynadığı role değindiği için, çalışmamız açısından önemlidir.

2.4. Kimlik ve Kişilik

Genellikle geçiş dönemi olarak tanımlanan gençlik kavramıyla ilgili değinilmesi gereken bir diğer konu da, bireylerin sosyalleşmesinde aynı anda etkili olabilen ve birbirine eklenilebilen kimlik ve kişilik kavramlarıdır. Çünkü gençlik dönemi, aynı zamanda bireyin kimlik ve kişilik arayışlarının ve bunları inşa etme çabasının en yoğun yaşandığı dönemdir. Bu iki kavramı birbirinden ayıran temel özellik, kimlik oluşumunun kolektif; kişilik oluşumunun ise bireysel düzlemde gerçekleşmesidir.

Erikson, kimliğin, belirli bir sosyal grup eğilimi içinde kültürel geçmişin ve kişisel geçmişin bir araya gelmesi ile oluştuğunu, kimliğin oluşmasıyla ve kimlikte başarı sağlanmasıyla kişinin toplumda kendini bulduğunu ifade eder (Burcu 1998: 115). Erikson, psikososyal bir bakış açısı içeren bu tanımında ergenliği, “ben kimim” sorusuna yanıt arama ve sağlam bir kişisel kimlik duygusuna ulaşma çabasının yoğun olarak görüldüğü bir dönem olarak niteler ve ergenliğin “normatif bir kriz” dönemi olduğunu belirtir. Ona göre, bu kriz dönemini geçerek kişiliğinde belli bir bütünlüğe ulaşan kişi, kimliğini kazanmıştır.

Kişilik oluşumunda bireyin toplumsal yaşam içinde edindiği kişisel niteliklerin ve cinsel, ailevi, mesleki, etik, toplumsal vb. benimsediği rollerin özgül bir bileşimi söz konusudur. Bu süreçte bireyin kendini tanımlamak için seçtiği terimler, yerleşik toplumsal normlarla uyumu vurgulayabileceği gibi, o normlar karşısında belirli bir mesafeyi korumak anlamına da gelebilir (Kondrad Adenaur Vakfı 1998: 77-78).

2.5. Sosyo-Ekonomik Düzey ve Yaşam Şansı

Burada sosyo-ekonomik düzey ve yaşam şansı kavramları birbirleriyle bağlantılı şekilde ele alınacaktır. Ancak daha önce bu iki kavramın anlaşılması açısından önemli olan sosyal sınıf üzerinde durmak gerekmektedir. Reid (1998: 10), sosyal sınıfı “bir grup insanın yaptığı iş temelinde aynı kategoride yer alması” olarak tanımlar. Daha kapsamlı düzeyde ise sosyal sınıfın alt birimleri gelir, meslek, eğitim ve kültürel öğeler gibi bir düzlemde ele alınır (Mowen 1999: 66).

Sosyo-ekonomik düzeyin belirlenmesinde meslek ve gelirin yanı sıra, mülkiyet sahipliği, yaşam tarzı gibi ölçütler de kullanılır. Sosyal sınıf kavramı ile gelir, mülkiyet, eğitim gibi maddi boyutlar vurgulanırken; yaşam tarzı kavramı ile maddi olmayan düşünceler, değerler gibi kültürel öğelere vurgu yapılır (Dikeçliğil 1980: 95-105). Bu bağlamda Max Weber (1974: 302-307), tabakalaşma teorisinde sosyal sınıfın kaynaklarını mülkiyet, iktidar, meslek (burjuvazi, işçi sınıfı ve diğer meslek çalışanları) ve statü olarak dört boyutta tespit etmiştir.

Pierre Bourdieu ise, sosyal sınıfları ekonomik sermaye ve kültürel sermaye olarak iki kriter temelinde tasnif etmiştir. Bourdieu (1996: 114-122), aynı zamanda sınıf konumu içinde kazanılan ve miras alınan ekonomik ve kültürel sermayeden de bahseder. Onda sosyal sınıflar şu şekilde tasnif edilmiştir: yüksek düzeyde kültürel ve ekonomik sermayeye sahip olan profesyonel sınıf (doktorlar, avukatlar, vb.), yüksek düzeyde kültürel sermayeye sahip olup, düşük düzeyde ekonomik sermayeye sahip olan yüksek öğretim ve orta öğretimde çalışan sınıf (öğretim üyeleri ve öğretmenler), yüksek düzeyde ekonomik sermayeye sahip olup, düşük düzeyde kültürel sermayeye sahip olan iş veren sınıfı (sanayi ve ticaret erbabı), hem kültürel hem de ekonomik sermaye sahipliği düşük olan toplumsal sınıf (vasıfsız ve vasıflı işçiler).

Martin ve Szelenyi (2000: 284), Bourdieu'nun toplumsal sınıf tasnifini ve sahip oldukları sermaye türlerini aşağıdaki şekilde tablolatırmışlardır.

Tablo: 1

Martin ve Szelenyi'ye Göre Bourdieu'da Toplumsal Sınıflar

Sermaye Türleri	Üst Sınıf		Orta Sınıf	Alt Sınıf
	Ekonomik Burjuvazi	Kültürel Burjuvazi		
Ekonomik Sermaye	++	+	-	-
Kültürel Sermaye	+	++	++	-

Yukarıdaki bilgiler ışığında sosyo-ekonomik düzeyin benzer yaşam tarzı ve hayat şansına sahip bireyler kategorisine işaret ettiğini söylemek mümkündür. Bu çerçevede yaşam şansı ise, kişilerin ait oldukları sosyal sınıf içindeki maddi avantajlar ya da de-

zavantajlarına gönderme yapan bir kavramdır (Jary ve diğerleri 1991: 276). Yaşam şansının temel parametreleri gelir, mülkiyet, kişinin yaptığı iş ve eğitimidir (Johnson 1995: 159).

Yaşam şansı kavramı sosyolojiye Weber tarafından kazandırılmış ve sosyal sınıf farklılıklarının muhtemel sonuçlarını anlatmak için kullanılmıştır. Weber'e göre (1974: 181), bir grup insanın yaşam şansları belli bir nedensel unsurda birleşiyorsa, bu unsur mülkiyet sahibi olmak, gelir sağlamak gibi tamamen ekonomik çıkarlarla belirleniyorsa "sınıf"tan bahsedilebilir.

Bir toplulukta mülkiyetin, tasarruf ve harcama dağılımının biçimi belirli bir yaşam şansının sonuçlarını oluşturur. Çünkü mülkiyet sahipliği ve mülksüzlük, bütün sınıf konumlarının ve yaşam şanslarının temel belirleyicisidir. Weber'e göre (1974: 182) en geniş anlamıyla her zaman için sınıf, "piyasadaki şansların tümü, kişinin kaderini belirleyen en temel unsurdur". Sınıf konumu ile ortaya çıkan yaşam şansı, bireyin olası eylemlerinin sınırlayıcısı ya da kolaylaştırıcısıdır. Sınıf konumu, her anlamıyla kişilerin yaşam şansı ve bireysel yaşantıları için sahip oldukları olanaklardır. Yaşam şansı, iktidardan alınan paya, sahip olunan mülkiyete ve gelire göre belirlenir. Weber yaşam şansı olanaklarındaki çelişkileri, değişmez olgular olarak ele almayı, bu çelişkileri o andaki gelir bölüşümü ya da ekonomik düzenin sonucu olarak görmektedir. Ancak statü grubunda yaşam şansı, üretime ve mülkiyet ilişkilerine göre değil, özel yaşam tarzını temsil eden tüketim biçimleri ile oluşur. Yüksek düzeyde yaşam şansına sahip olan gruplar, mülkiyet sahipleri ve işverenlerdir. Düşük düzeyde yaşam şansına sahip olan gruplar ise, ücretli sınıf ile özellikle çağdaş sınıf konumu içindeki işçi sınıfıdır.

Bourdieu'ya göre kültürel ve ekonomik sermayenin elde edilmesinin iki ayrı şekli vardır. Birincisi, kazanılan sermaye, ikincisi ise miras alınan sermayedir. Kazanılan sermayeye en iyi örnek, eğitim ve para kazanmadır. Miras alınan sermaye ise ana-babanın eğitim ve refah düzeyidir. Bireyin sosyal kökeni onun elde edebileceği kültürel ve ekonomik sermayeyi belirler. Bu çerçevede eğitim düzeyi yüksek aileden gelen bireyin kültürel sermayeyi elde etme şansı daha yüksektir. Üst gelir grubu aileden gelen bireyin ise, ekonomik sermaye elde etme şansı daha fazladır. Aynı zamanda baba mesleğine benzer meslek türünde çalışma olasılığı yüksektir (Bourdieu 1996: 81, 82, 117, 121).

Sonuç olarak bireyin miras aldığı ekonomik ve kültürel sermaye, onun yaşam şansını tayin eder. Anne-babanın üst eğitim düzeyinde olması, ailenin üst gelir grubunda yer alması bireye avantajlar sağlar ve yaşam şansını artırır. Bunun aksine alt sınıflarda bulunan bireylerin ise yaşam şansı düşük ve ekonomik kaynaklar ile eğitim olanaklarını elde etme şansları üst sınıflara göre daha azdır.

Bu çalışmada yaşam şansı kavramı operasyonel hale getirilmiştir. Öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, sahip olduğu mülkiyet ana-

litik tanım unsurları olarak ele alınmıştır. Ailelerin gelir düzeyleri, üst, orta ve alt kategoriler şeklinde sınıflandırılmıştır. Mülkiyet sahipliğinde ise oturlan ev, yazlık ev ve otomobil sahipliği gibi unsurlar sosyo-ekonomik düzeyin belirleyicileri olarak değerlendirilmiştir.

Anne ve babanın meslek tasnifi ise tüketim araştırmalarında (Bocock 1997: 37-38) ve toplumsal sınıf tasnifinde (Reid 1998: 250-252) kullanılan meslek kategorileri baz alınarak sınıflandırılmıştır.

3. Metod

3.1. Örneklem

Hacettepe Üniversitesi örneğini teşkil eden bu araştırmaya, 2001-2002 öğretim yılı, bahar döneminde sosyoloji bölümünde fiilen öğrenim gören 174 lisans öğrencisi dahil edilmiş ve bu sayının tamamına ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 174 öğrencinin 53'ü birinci sınıf, 50'si ikinci sınıf, 44'ü üçüncü sınıf ve 27'si dördüncü sınıfta okumaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan grubun sınıflara ve cinsiyete göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo 2:

Sosyoloji Bölümü Öğrencilerinin Sınıflara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sosyoloji Bölümü Öğrencilerinin Halen Okuduğu Sınıf					
		1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	Toplam
Kadın	f	47	43	29	12	131
	%	27	24,7	16,7	6,9	75,3
Erkek	f	6	7	15	15	43
	%	3,4	4	8,6	8,6	24,7
Toplam	f	53	50	44	27	174
	%	30,5	28,7	25,3	15,5	100

3.2. Veri Toplama

Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların bir literatür yığınının öteye geçemesi eğilimi, gençlikle ilgili çalışmalarda da göze çarpmaktadır. Bu eğilim son yıllarda yapılan araştırmalarla kırılmaya başlasa da, bu konuda halen uygulamaya dönük, durum saptayıcı ve saptanan duruma ilişkin olarak çözüm önerileri geliştirilmesini sağlayan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Hacettepe Üniversitesi, 2001-2002 öğretim yılı, sosyoloji lisans öğrencilerinin güncel sorunlara bakış açılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmamızda; kavramsal ve te-

orik çerçevenin oluşturulmasında varolan yazılı literatüre başvurulmuş, uygulama aşamasında ise anket tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın anket uygulamasında, bütün öğrencilere aynı anda ulaşma imkanının sağlanması için genel sınav dönemi tercih edilmiştir. Uygulanan anket, gençlerin demografik özellikleri, sosyo-ekonomik seviyeleri, birbirleriyle ve daha geniş çevreyle kurdukları sosyal ilişkileri, yaşadıkları sorunları, geleceğe dair beklentileri, siyasal tutum ve davranışlarını belirlemeye yönelik sorulardan oluşmuştur. Öğrencilere uygulanan ankette oluşturulan sorular aşağıdaki hipotezlerin test edilmesi doğrultusunda hazırlanmıştır:

1. Cinsiyet ile siyasi kimlik ve gençlik kavramının tanımlanması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve tamamlanan eğitim yılı ile gelecek kaygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve siyasi kimlik tanımlaması ile güncel sorunları değerlendirmede farklılık vardır.

3.3. Veri Analiz Teknikleri

Bu çalışma, hem varolanın tespit edilmesini amaçlayan “durum saptayıcı” , hem de değişkenler arası ilişki arayan “açıklayıcı” bir araştırma niteliği göstermektedir. Çalışmada sosyoloji bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeyleri, mezun oldukları okul türü gibi genel niteliklerinin tespit edilmesi, çalışmanın betimleyici ya da başka bir deyişle durum saptayıcı niteliğini ortaya koymaktadır. Çalışmada kullanılan “frekans” (f), yüzde (%) değerlerini içeren analiz sonuçları betimlemeye yöneliktir. Cinsiyet, tamamlanan eğitim yılı ve sosyo-ekonomik durum değişkenleriyle ilgili bulgular ise nedensel ilişkileri içermekte ve çalışmanın açıklayıcılık boyutunu gözler önüne sermektedir. Nedensel ilişkileri ortaya koymak için ise “t testi” ve “tek yönlü varyans (tek yönlü anova) analizi”ne baş vurulmuştur.

Bu araştırma cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve tamamlanan eğitim yılı değişkenleri açısından siyasi kimlik, gençlik, gelecek kaygısı ve güncel konularla ilgili olarak öğrencilerin değerlendirmelerini karşılaştırmak üzere yapılan, ilişki arama ve karşılaştırma türünden bir araştırmadır.

Veri analizinde kullanılan “t testi”, iki değişken arasındaki varyans ortalamalarını; “anova” ise, ikiden çok değişkenlerin varyans ortalamalarını karşılaştırmak için kullanılan tekniklerdir (Darren, Mallary 2001: 122, 132). Bir anlamda “anova” “ t testi”nin gelişmiş versiyonudur.

Her hangi bir araştırma iki farklı hipotez üzerine kurulur. Bunlar geçersiz hipotez (the null hypothesis) ve alternatif hipotezdir. H_0 geçersiz hipotezi (the null hypothesis), değişkenler arasında farklılık ya da ilişki olmadığını ifade ederken, H_1 hipotezi ise, H_0 hipotezinin karşıtıdır. H_1 hipotezi değişkenler arasında farklılığın ve ilişkinin var olduğunu gösterir (Christensen ve Stoup 1991: 227).

Cinsiyet değişkenine uygulanan iki bağımsız t testi ile $H_0 = \mu_1 = \mu_2$ ve $H_1 = \mu_1 \neq \mu_2$ karşıt hipotezi test etmek için kullanılmıştır. Tek yönlü anova analizi ile ($H_0 = \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$). ($H_1 = \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$) gibi farklı hipotez test edilir. Daha genel anlamıyla, $H_0 =$ bütün ortalamalar eşittir ($H_0 = \mu_s$), bütün ortalamalar eşit değildir ($H_1 \neq \mu_s$), en azından bir ortalamasının değeri diğerlerinden farklıdır (McGrant 1999: 277). Anova analizi sonucunda F test istatistiğine göre, hangi grup ortalamasının diğerinden farklı olduğunu ve farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak için çoklu karşılaştırma testlerinden scheffe kullanılmıştır. “Scheffe testi” tablolarında değişkenlerin aldığı puanlar verilmemiş, bunun yerine tabloda farklılık ve farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı direkt olarak ifade edilmiştir. Araştırma analizinde $P < 0,05$ düzeyinde iki yönlü anlamlılık aranmıştır.

Grup ortalamaları arasında farklılık var ise, ($H_1 = \mu_1 \neq \mu_2 = \dots = \mu_k$) araştırmanın hipotezi kabul edilmiş, bu durum tablo altında grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır şeklinde ifade edilmiştir. Eğer, grup ortalamaları arasında farklılık yoksa ($H_0 = \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$), hipotez reddedilmiş ve grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı şeklinde belirtilmiştir.

4. Bulgular

Burada araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular örneklemin genel nitelikleri ve cinsiyet değişkenine göre siyasi kimlik ve gençlik tanımlaması; sosyo-ekonomik düzey ve tamamlanan eğitim yılı değişkenine göre gelecek kaygısı; sosyo-ekonomik durum ve siyasi kimlik değişkenine göre ise güncel konularla ilgili olarak üç alt bölümde ele alınmıştır.

4.1. Örneklem Grubunun Genel Nitelikleri İle İlgili Bulgular

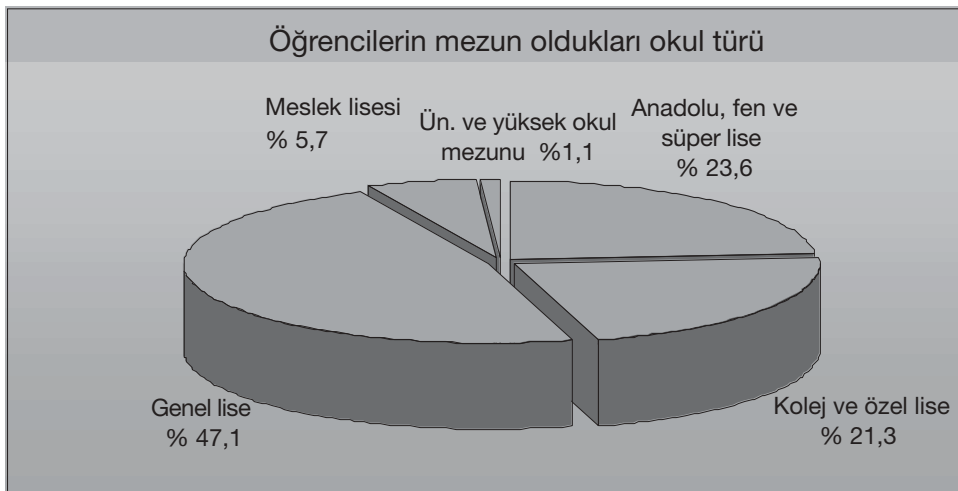
Araştırmaya dahil edilen sosyoloji bölümü öğrencilerinin genel niteliklerini betimleyen veriler yüzdeler şeklinde verilmiştir. Bu veriler sırasıyla ailenin aylık geliri durumu, anne-babanın eğitim düzeyi ve mesleği, öğrencilerin mezun oldukları okul türleri, öğrenim gördükleri sosyoloji bölümünü isteyerek mi tercih ettikleri, üniversite tercihi sırasında üniversite ve bölüm hakkında ne kadar bilgiye sahip olduklarıdır.

Örneklemin % 75.3'ü kadın ve % 24.7'si erkektir. Öğrenci ailelerinin % 13.2'si üst gelir grubu, % 75.9'u orta gelir grubu, % 10.9'u ise alt gelir grubunda yer almaktadır. Oranlardan da anlaşıldığı üzere öğrenci ailelerinin gelir düzeyi, orta gelir kategorisinde yığılma göstermektedir.

Öğrencilerin babalarının % 6.3'ü yüksek lisans ve doktora mezunu, % 54'ü yüksek okul ve üniversite mezunu, % 23'ü lise mezunu, % 6.3'ü orta okul mezunu, %5.2'si ilkokul mezunu, % 4'ü okur yazar ve % 1.1'i ise okur yazar değildir. Öğrencilerin annelerinin ise % 1.7'si yüksek lisans ve doktora mezunu, % 27.6'sı yüksek okul ve üniversite mezunu, % 35.6'sı lise mezunu, %13.4'ü ortaokul mezunu, % 13.8'i ilkokul mezunu, % 4'ü okur yazar ve yine % 4'ü okur yazar değildir. Yüzde oranlarından da anlaşıldığı üzere babaların eğitim düzeyi, annelerden daha yüksektir.

Öğrencilerin babalarının % 34.5'i orta düzey yönetici, orta düzey iş adamı, avukat, doktor, mühendis, % 24.7'si danışman, uzman, öğretmen, küçük esnaf, % 19'u emekli ve işsiz, % 8'i nitelikli işçi, % 3.4'ü üst düzey yönetici, iş adamı ve yine % 3.4'ü niteliksiz işçidir. Öğrencilerin annelerinin % 8'i orta düzey yönetici, orta düzey iş adamı, avukat, doktor, mühendis, % 15.5'i danışman, uzman, öğretmen, küçük esnaf, % 61.5'i emekli, ev kadını ve işsiz, % 5.7'si nitelikli işçi, % 1.1'i ise niteliksiz işçidir. Öğrencilerin annelerinin meslek dağılımına bakıldığında, emekli, ev kadını ve işsiz kategorisinde yığılma görülmektedir. Bu oran içinde en fazla ev kadınları yer almaktadır (% 52). Aynı zamanda baba meslek düzeyinin anne meslek düzeyinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %7'si babalarının, %8'i ise annelerinin mesleğini belirtmemiştir.

Grafik 1:

Grafik 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin % 47.1’i genel lise, % 23.6’sı anadolu, fen ve süper lise, % 21.3’ü kolej ve özel lise, % 5.7’si meslek lisesi ve % 1.1’i ise yüksek okul ve üniversite çıkışlıdır. Sosyoloji bölümü öğrencilerini mezun oldukları okul türü açısından değerlendirdiğimizde, en fazla oranın genel lise mezunlarına ait olduğu görülmektedir.

Üniversite giriş sınavı öncesi öğrencilerin % 52.3’ü üniversite hakkında az bilgi sahibi olduğunu, % 29.3’ü üniversite hakkında tam bilgi sahibi olduğunu, % 18.4’ü ise üniversite hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını beyan etmiştir. Öğrencilerin % 59.2’si üniversite sınavı öncesi sosyoloji bölümü hakkında az bilgiye sahip olduğunu, % 21.3’ü sosyoloji bölümü hakkında tam bilgiye sahip olduğunu, % 18.4’ü ise, sosyoloji bölümü hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, öğrencilerin % 81.6’sı sosyoloji bölümünü isteyerek, % 17.8’i ise istemeyerek tercih ettiğini belirtmiştir.

4.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Kimlik ve Gençlik Tanımlaması İle İlgili Bulgular ve Analiz Sonuçları

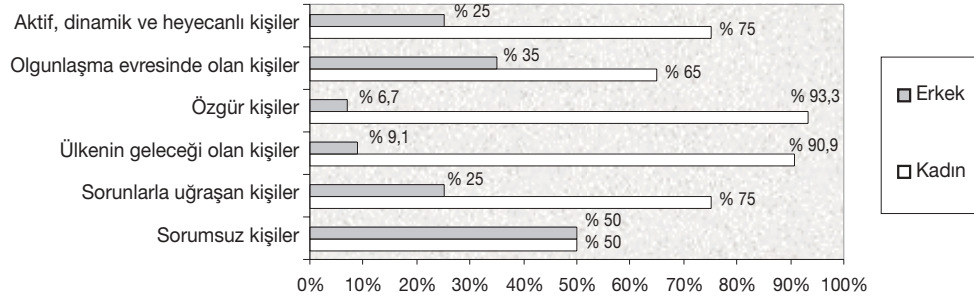
Tablo 3:

Cinsiyet ile Siyasi Kimlik ve Gençlik Tanımlanması İçin İki Bağımsız t Testi Sonuçları	Siyasi Kimlik ve Gençlik Tanımlanması İki Bağımsız t Testi				
	Varyans	F	t	Sd	P
Kendini tanımlama kavramı	Eşit varyans	,016	-1,799	120	,899
Gençlik kavramının açıklanması	Eşit varyans	8,915	-,869	133	,003
Önemli görülen kimlik	Eşit varyans	6,052	-,797	145	,015
Kendini yakın bulduğu siyasi kimlik	Eşit varyans	3,547	-1,711	110	,042
Gençliğini yaşayamamanın nedeni	Eşit varyans	,028	1,069	43	,864

İki bağımsız t testi sonucunda sosyoloji öğrencilerinin cinsiyete göre önemli gördüğü kimlik ($p < ,05$), kendini yakın bulduğu siyasi kimlik ($p < ,05$), gençlik kavramının açıklanması ($p < ,05$) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kendini tanımlama kavramı ile gençliği yaşayamama alt boyutları ise cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Yani, araştırmanın cinsiyet ile ilgili hipotezi (H:1), siyasi kimlik ve gençlik kavramını tanımlama boyutunda gerçekleşmiş ama, kendini tanımlama ve gençliği yaşayamama alt boyutlarında gerçekleşmemiştir.

Grafik 2:

Öğrencilerin gençlik kavramından ne anladıkları yönünde oranlar.

Grafik 2’de görüldüğü üzere öğrencilere gençlik kavramından ne anladıkları sorulduğunda, kız öğrencilerin % 75’i ve erkek öğrencilerin % 25’i gençliği aktif, dinamik ve heyecanlı; kız öğrencilerin % 65’i ve erkek öğrencilerin % 35’i olgunlaşma evresinde olan kişiler; yine kız öğrencilerin % 93.3’ü ve erkek öğrencilerin % 6.7’si özgür kişiler; kız öğrencilerin % 90.9’u ve erkeklerin % 9.1’i ülkenin geleceği olan kişiler; kız öğrencilerin % 75’i ve erkek öğrencilerin % 25’i sorunlarla uğraşan kişiler; yine kız öğrencilerin % 50’si gençliği sorumsuz kişiler olarak tanımlarken, aynı şekilde erkek öğrencilerin de % 50’si gençliği sorumsuz kişiler olarak tanımlamışlardır.

Kız öğrencilerin % 27.2’si Türkiye kimliğini, % 19.7’si etnik kimliği, % 13.6’sı bireysel kimliği, % 8.8’i evrensel kimliği, % 2.7’si dini kimliği ve yine % 2.7’si siyasi kimliği en önemli gördükleri kimlik olarak ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin % 6.1’i Türkiye kimliğini, % 5.2’si etnik kimliği, % 4.8’i evrensel kimliği, % 3.4’ü bireysel kimliği, % 2.7’si dini kimliği ve yine % 2.7’si siyasi kimliği en önemli gördüğü kimlik olarak beyan etmiştir.

Kız öğrencilerin % 29.5’i Atatürkçü, % 17’si sosyal demokrat, % 10.7’si sosyalist, % 3.6’sı liberal, % 2.7’si muhafazakar, % 1.8’i milliyetçi ve yine % 1.8’i komünist olarak siyasi kimliğini tanımlarken kız öğrencilerin % 8’i kimlik belirtmemiştir.

Erkek öğrencilerin % 6.3’ü sosyal demokrat, % 4.5’i sosyalist ve yine % 4.5’i milliyetçi, % 3.6’sı Atatürkçü ve % 3.6’sı komünist olarak siyasi kimliğini tanımlarken, % 3.6’sı ise siyasi kimlik belirtmemiştir.

4.3. Sosyo-Ekonomik Düzey ve Tamamlanan Eğitim Yılı Değişkenine Göre Gelecek Kaygısı İle İlgili Bulgular ve Analiz Sonuçları

Tablo 4:

Sosyo-Ekonomik Düzey ve Tamamlanan Eğitim Yılı Değişkenine Göre Gelecek Kaygısı İle İlgili Tek Yönlü Varyans (Anova) Testi Sonuçları

Aile Gelir Düzeyi Değişkeni İçin Gelecek Kaygısı		Kareler		Kareler		
		Toplamı	Sd	Ortalaması	F	P
Hangi nedenlerin onlarda sıkıntı/ problem yarattığı	Gruplar arası	4,492	2	2,246	1,615	,206
	Grup içi	100,095	72	1,390		
	Toplam	104,587	74			
Mezuniyet sonrasında mesleği statü ve gelir düzeyi bakımından nasıl değerlendirdikleri	Gruplar arası	20,164	2	10,082	6,062	,003
	Grup içi	271,113	163	1,663		
	Toplam	291,277	165			
Öğrenim gördükleri branşın onlara sağlayacağı gelecek hakkında ne düşündükleri	Gruplar arası	4,254	2	2,127	2,556	,081
	Grup içi	141,445	170	,832		
	Toplam	145,699	172			
Alınan eğitimle ilgili olarak gelecek açısından kendilerini endişelendiren konunun ne olduğu	Gruplar arası	2,648	2	1,324	,851	,429
	Grup içi	259,875	167	1,556		
	Toplam	262,524	169			
Gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olacaklarına inanıp inanmadıkları	Gruplar arası	,234	2	,117	,132	,877
	Grup içi	151,766	171	,888		
	Toplam	152,000	173			
Tamamlanan Eğitim Yılı Değişkeni İçin Gelecek Kaygısı		Kareler		Kareler		
		Toplamı	Sd	Ortalaması	F	P
Hangi nedenlerin onlarda sıkıntı/ problem yarattığı	Gruplar arası	1,952	3	,651	,450	,718
	Grup içi	102,635	71	1,446		
	Toplam	104,587	74			
Mezuniyet sonrasında mesleği statü ve gelir düzeyi bakımından nasıl değerlendirdikleri	Gruplar arası	8,098	3	2,699	1,544	,205
	Grup içi	283,179	162	1,748		
	Toplam	291,277	165			
Öğrenim gördükleri branşın onlara sağlayacağı gelecek hakkında ne düşündükleri	Gruplar arası	2,032	3	,677	,797	,497
	Grup içi	143,668	169	,850		
	Toplam	145,699	172			
Alınan eğitimle ilgili olarak gelecek açısından kendilerini endişelendiren konunun ne olduğu	Gruplar arası	8,053	3	2,684	1,751	,159
	Grup içi	254,470	166	1,533		
	Toplam	262,524	169			
Gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olacaklarına inanıp inanmadıkları	Gruplar arası	11,989	3	3,996	4,852	,003
	Grup içi	140,011	170	,824		
	Toplam	152,000	173			

Yapılan tek yönlü varyans analizi ; öğrenci ailelerinin aylık geliri ile mezuniyet sonrası mesleği, statü ve gelir düzeyi bakımından değerlendirme ($p < ,05$) ve tamamlanan eğitim yılı ile gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olacağına inanmanın ($p < ,05$), gelecek kaygısı alt boyutlarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Gelecek kaygısının diğer alt boyutlarında sosyo-ekonomik duruma (anne-babanın eğitim ve mesleği, ailenin gelir seviyesi, oturulan evin sahipliği, yazlık ev sahipliği) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle araştırmanın gelecek kaygısı ile ilgili hipotezi (H:2) öğrenci ailelerinin gelir seviyesi ve tamamlanan eğitim yılı düzeylerinde gerçekleşmiştir. Ancak, araştırmanın gelecek kaygısı ile ilgili hipotezi sosyo –ekonomik duruma göre gerçekleşmemiştir.

Scheffe Testi Sonuçları 1

Farklılık Konusu	Farklılık Kaynağı
Aile geliri ile mezuniyet sonrası mesleği statü ve gelir düzeyi bakımından değerlendirme	Alt gelir grubu ile üst ve orta gelir grubu
Tamamlanan eğitim yılı ile gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olacağına inanma	İkinci sınıf ile üçüncü sınıf

Gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilen gelecek kaygısının alt boyutları ile ilgili yüzde oranları şöyledir: Üst gelir grubuna dahil olan öğrencilerin % 7.2'si sosyologluk mesleğinin statüsü ve gelirini düşük, % 1.8'i statüsü yüksek fakat geliri düşük, %2.4'ü statüsü ve geliri yüksek, %1.2'si ise statüsü ve gelirinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Orta gelir grubuna dahil olan öğrencilerin %31'i sosyologluk mesleğinin statüsü ve gelirini düşük, %27.1'i statüsü yüksek fakat geliri düşük, %5.4'ü statüsü düşük fakat geliri yüksek, %7.8'i statüsü ve geliri yüksek, %3'ü ise statüsü ve gelirinin orta düzeyde olduğunu düşünmektedir.

Alt gelir grubuna dahil olan öğrencilerin ise %2.4'ü sosyologluğu statü ve gelir açısından düşük, %1.2'si statüsü yüksek fakat geliri düşük, %0.6'sı statüsü düşük fakat geliri yüksek, %5.4'ü statüsü ve gelirini yüksek olarak değerlendirmektedir.

Öğrencilerin %43.7'si (birinci sınıf %13.2, ikinci sınıf %8.6, üçüncü sınıf %14.6, dördüncü sınıf %6.9) gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olacağına inanmakta, %12.6'sı (birinci sınıf %2.3, ikinci sınıf %1.7, üçüncü sınıf %4, dördüncü sınıf %4.6) gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olacağına inanmamakta, %43.7'si (birinci sınıf %14.2, ikinci sınıf %18.4, üçüncü sınıf %6.3, dördüncü sınıf %4) ise gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olup olamayacağından emin olmadığını ifade etmiştir.

4. 4. Sosyo-Ekonomik Durum ve Siyasi Kimlik Değişkenine Göre Güncel Konularını Değerlendirme Analiz Sonuçları

Tablo 5:

Sosyo-Ekonomik Durum, Tamamlanan Eğitim Yılı ve Siyasi Kimlik Değişkenine Göre Güncel Konularla İlgili Tek Yönlü Varyans (Anova) Testi Sonuçları

Anne Eğitim Değişkeni İçin Güncel Konular		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Toprak	Gruplar arası	8,699	6	1,450	2,62	,027
	Gruplar içi	28,690	52	,552		
	Toplam	37,390	58			
Avrupa Birliğine girmemiz size göre hangi sonuçları beraberinde getirir?	Gruplar arası	19,833	6	3,305	2,71	,016
	Gruplar içi	184,935	152	1,217		
	Toplam	204,767	158			
Anne Meslek Değişkeni İçin Güncel Konular						
Avrupa Birliğine girmemiz size göre hangi sonuçları beraberinde getirir?	Gruplar içi	14,921	4	3,730	3,063	,019
	Gruplar arası	172,929	142	1,218		
	Toplam	187,850	146			
Baba Eğitim Değişkeni İçin Güncel Konular						
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Eğitim, sağlık gibi toplumsal kurumlardaki aksaklıklar	Gruplar arası	13,373	6	2,229	3,17	,008
	Gruplar içi	53,326	76	,702		
	Toplam	66,699	82			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Dil	Gruplar arası	8,000	6	1,333	2,54	,030
	Gruplar içi	30,400	58	,52		
	Toplam	38,400	64			
Batı uygarlığı kavramından ne anlıyorsunuz?	Gruplar arası	14,468	6	2,411	2,93	,010
	Gruplar içi	131,484	160	,822		
	Toplam	145,952	166			
Baba meslek Değişkeni İçin Güncel Konular						
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Yolsuzluk ve rüşvet	Gruplar arası	5,079	5	1,016	2,457	,047
	Gruplar içi	18,607	45	,413		
	Toplam	23,686	50			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? İşsizlik	Gruplar arası	6,798	5	1,360	2,476	,041
	Gruplar içi	35,145	64	,549		
	Toplam	41,943	69			
Globalleşme sözcüğünden ne anlıyorsunuz?	Gruplar arası	28,046	5	5,609	3,647	,004
	Gruplar içi	226,072	147	1,538		
	Toplam	254,118	152			
Siyasi Kimlik Değişkeni İçin Güncel Konular						
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Enflasyon	Gruplar arası	1,935	7	,276	,643	,719
	Gruplar içi	26,651	62	,430		
	Toplam	28,586	69			

Üniversite Gençliğinin Güncel Sorunlara Bakışı: H.Ü. Sosyoloji Bölümü Öğrencileri Örneği

Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Yolsuzluk ve rüşvet	Gruplar arası	5,364	7	,766	1,93	,095
	Gruplar içi	13,075	33	,396		
	Toplam	18,439	40			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Güneydoğu sorunu	Gruplar arası	1,692	7	,242	,302	,925
	Gruplar içi	4,000	5	,800		
	Toplam	5,692	12			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? İşsizlik	Gruplar arası	2,317	7	,331	,581	,767
	Gruplar içi	23,356	41	,570		
	Toplam	25,673	48			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Bölgeler arası dengesizlik	Gruplar arası	3,242	7	,463	,379	,869
	Gruplar içi	3,667	3	1,222		
	Toplam	6,909	10			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Eğitim, sağlık gibi toplumsal kurumlardaki aksaklıklar	Gruplar arası	4,776	7	,682	,796	,595
	Gruplar içi	41,152	48	,857		
	Toplam	45,929	55			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Adalet mekanizmasındaki aksaklıklar	Gruplar arası	9,238	7	1,320	2,43	,045
	Gruplar içi	14,647	27	,542		
	Toplam	23,886	34			
Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? İnsan hakları ihlalleri	Gruplar arası	4,887	7	,698	1,27	,313
	Gruplar içi	10,970	20	,549		
	Toplam	15,857	27			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Ekonomik çıkarlar	Gruplar arası	7,402	7	1,057	1,47	,227
	Gruplar içi	16,533	23	,719		
	Toplam	23,935	30			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Dil	Gruplar arası	7,043	7	1,006	2,00	,084
	Gruplar içi	17,076	34	,502		
	Toplam	24,119	41			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Tarih birliği	Gruplar arası	4,975	7	,711	1,35	,258
	Gruplar içi	16,800	32	,525		
	Toplam	21,775	39			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Dini Değerler	Gruplar arası	4,243	7	,606	1,06	,414
	Gruplar içi	13,632	24	,568		
	Toplam	17,875	31			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Toprak	Gruplar arası	9,700	7	1,386	2,91	,020
	Gruplar içi	13,300	28	,475		
	Toplam	23,000	35			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Vatandaşlık bağı	Gruplar arası	5,436	7	,777	1,24	,309
	Gruplar içi	19,333	31	,624		
	Toplam	24,769	38			
Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Milliyet duygusu	Gruplar arası	5,522	7	,789	1,13	,362
	Gruplar içi	27,117	39	,695		
	Toplam	32,638	46			

Size göre Türkiye hangi kültürel coğrafyaya dahildir?	Gruplar arası	19,723	7	2,818	1,82	,091
	Gruplar içi	153,174	99	1,547		
	Toplam	172,897	106			
Batılılaşma deyince ne anlıyorsunuz?	Gruplar arası	15,424	7	2,203	1,71	,114
	Gruplar içi	131,267	102	1,287		
	Toplam	146,691	109			
Batı uygarlığı kavramından ne anlıyorsunuz?	Gruplar arası	6,847	7	,978	1,02	,416
	Gruplar içi	97,008	102	,951		
	Toplam	103,855	109			
Globalleşme sözcüğünden ne anlıyorsunuz?	Gruplar arası	4,127	7	,590	,360	,923
	Gruplar içi	163,753	100	1,638		
	Toplam	167,880	107			
Avrupa birliğine girmemiz size göre hangi sonuçları beraberinde getirir?	Gruplar arası	22.819	7	3.260		
	Gruplar içi	116.719	96	1.216	2.68	,014
	Toplam	139.538	103			

Tablo 4’den de anlaşıldığı üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğrencilerin annelerinin eğitimi ile Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak Toprak ($p < ,05$) ve Avrupa Birliği’nin sonuçlarını değerlendirme ($p < ,05$), annenin mesleği ile Avrupa Birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirme ($p < ,05$); babanın eğitimi ile Türkiye’nin en önemli sorunu olarak *eğitim*, *sağlık* gibi toplumsal kurumlardaki aksaklıkları görme ($p < 0,5$), Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak *dil* ($p < ,05$), Batı uygarlığı kavramından ne anlaşıldığı ($p < ,05$); babanın mesleği ile Türkiye’nin en önemli sorunu olarak *yolsuzluk* ve *rüşveti* görme ($p < ,05$), Türkiye’nin en önemli sorunu olarak *işsizlik* ($p < ,05$), globalleşme sözcüğünden ne anlaşıldığı ($p < ,05$), siyasi kimlik ile Avrupa Birliğine girmenin sonuçlarına ilişkin düşünceler ($p < ,05$) gibi güncel konuları değerlendirmenin alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

Araştırmanın güncel konular ile ilgili hipotezi (H:3) annenin eğitimi ile Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak *toprak* ve Avrupa Birliği’nin sonuçlarını değerlendirme, annenin mesleği ile Avrupa Birliğine girmenin sonuçları değerlendirme; babanın eğitimi ile Türkiye’nin önemli sorunu olarak *eğitim*, *sağlık* gibi toplumsal kurumlardaki aksaklıkları görme, Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak *dil*, Batı uygarlığı kavramından ne anlaşıldığı; babanın mesleği ile Türkiye’nin en önemli sorunu olarak *yolsuzluk* ve *rüşveti* görme, Türkiye’nin en önemli sorunu olarak *işsizlik*, globalleşme sözcüğünden ne anlaşıldığı, siyasi kimlik ile Avrupa Birliği’ne girmenin sonuçlarını değerlendirme boyutlarında gerçekleşmiştir.

Türkiye’nin en önemli sorunu olarak enflasyon, nüfus artışı, güney doğu sorunu, eğitim, sağlık gibi toplumsal aksaklıklar, bölgeler arası dengesizlik, adalet mekanizma-

sındaki aksaklıklar, insan hakları ihlalleri; Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak ekonomik çıkarlar, tarih birliği, vatandaşlık bağı, milliyet bağı; Türkiye'nin dahil edildiği kültürel coğrafya; Batılılaşma kavramından ne anladıkları ile sosyo-ekonomik durum ve siyasi kimlik değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Yukarıda ifade edilen alt boyutlarda ise araştırmanın güncel konularla ilgili hipotezi (H:3) gerçekleşmemiştir.

Sheffe Testi Sonuçları 2

Farklılık Konusu	Farklılık Kaynağı
(Annenin eğitimi ile) Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Toprak	Okur yazar olmayanlar ile Üniversite mezunu
(Annenin eğitimi ile) Avrupa Birliğine girmemiz size göre hangi sonuçları beraberinde getirir?	Okur yazar, ilkokul mezunu ile üniversite mezunu
(Annenin mesleği ile) Avrupa Birliğine girmemiz size göre hangi sonuçları beraberinde getirir?	Orta düzey yöneticiler ve profesyoneller ile emekli, ev kadını ve işsizler
(Babanın eğitimi ile) Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? İşsizlik	Orta okul mezunu ile üniversite mezunu
(Babanın eğitimi ile) Türk toplumunu bir arada tutan unsur nedir? Dil	Lise mezunu ile yüksek okul ve üniversite mezunu
(Babanın eğitimi ile) Batı uygarlığı kavramından ne anlıyorsunuz?	Lise mezunu ile yüksek okul ve üniversite mezunu
(Babanın mesleği ile) Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Yolsuzluk ve rüşvet	Orta düzey yöneticiler ve profesyoneller ile emekli ve işsizler
(Babanın mesleği ile) Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? İşsizlik	Orta düzey yöneticiler ve profesyoneller ile niteliksiz işçiler
(Babanın mesleği ile) Globalleşme sözcüğünden ne anlıyorsunuz?	Üst düzey yöneticiler ile niteliksiz işçiler
(Siyasi kimlik ile) Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? Adalet mekanizmasındaki aksaklıklar	Kimlik belirtmeyenler ile Muhafazakarlar
(Siyasi kimlik ile) Avrupa Birliğine girmemiz size göre hangi sonuçları beraberinde getirir?	Milliyetçi, komünist ve sosyalist ile Atatürkçü, muhafazakar ve liberal

Anlamlı bir farklılaşma tespit edilen güncel konuların yüzde oranları şöyledir: Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre; anneleri okur-yazar olmayan öğrencilerin %5.1'i, okur-yazar olanların %5.1'i, ilkokul mezunu olanların %11.9'u, ortaokul mezunu olanların %11.9'u, lise mezunu olanların %30.5'i, üniversite mezunu olanların ise %35.6'sı "toprak" faktörünü Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak görmektedir.

1) Tablo 4'deki anne, baba meslek ve eğitim düzeyleri değişkenlerinde anlamlı ilişki bulunamayan değerlere yer verilmemiştir.

Anneleri okur-yazar olmayan öğrencilerin %2.5'i Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %6'sı AB'ye girerse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %3.1'i ise AB'ye girme durumunda insanların refah düzeyinin yükseleceğini ve demokratik yapıya ulaşılacağını düşünmektedir. Anneleri ilkökul mezunu olan öğrencilerin %4.4'ü Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %6.3'ü AB'ye girmesi halinde Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %1.3'ü AB'ye girmenin refah düzeyini yükselteceğini fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %1.9'u ise insanların refah düzeyinin yükseleceği ve bunun yanında demokratik yapıya ulaşılacağını ifade etmektedir. Anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin %6.3'ü Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %1.9'u AB'ye girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %3'ü refah düzeyinin yükseleceğini fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %1.3'ü ise insanların refah düzeyinin yükseleceği ve demokratik yapıya ulaşılacağı beklentisindedir. Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin %13.2'si Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %6.3'ü eğer girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %5.7'si refah düzeyinin yükseleceği fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %10.1'i ise insanların refah düzeyinin yükseleceği ve demokratik yapıya ulaşılacağını belirtmiştir. Anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin %15.1'i Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %11.4'ü Türkiye'nin AB'ye girmesinin onu bir sömürge ülkesi durumuna düşüreceğini, %0.6'sı refah düzeyinin yükseleceği fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %2.5'i ise insanların refah düzeyinin yükseleceği ve demokratik yapıya ulaşılacağı fikrini paylaşmaktadır.

Anneleri orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek sahibi olan öğrencilerin %4.8'i Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %3.4'ü Türkiye'nin AB'ye girmesinin onu bir sömürge ülkesi yapacağını, %0.7'si ise AB'ye girilmesi sonucunda insanların refah düzeyinin yükseleceği ve demokratik yapının kurulmasının tamamlanacağına inanmaktadır.

Anneleri danışman, uzman ve öğretmen olan öğrencilerin %9.5'i Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %5.4'ü eğer AB'ye girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %0.7'si AB'ye girilirse insanların refah düzeyinin artacağını, fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %0.7'si ise insanların refah düzeyinin artacağını ve demokratik yapıya ulaşmanın mümkün olacağını düşünmektedir. Annelerinin mesleği nitelikli işçi olan öğrencilerin %2'si Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %2'si eğer girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %1.4'ü refah düzeyinin yükseleceği fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını belirtmiştir. Annelerinin mesleği niteliksiz işçi olan öğrencilerin %0.7'si Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %0.7'si eğer girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını düşünürken; annelerinin mesleki statüsü ev kadını, emekli ve işsiz olan öğrencilerin %23.8'i Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %17.8'i eğer girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %9.7'si AB'ye girme-

nin refah düzeyini yükselteceğini fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %17'si ise insanların refah düzeyinin yükselteceğini ve bunun yanında demokratik yapıya ulaşılmasını sağlayacağını düşünmektedir.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre; babaları okur-yazar olan öğrencilerin %7.7'si, ilkokul mezunlarının %6.7'si, ortaokul mezunlarının %5.3'ü, lise mezunlarının %33.3'ü, üniversite mezunu olanların %60'ı Türk toplumunun en önemli sorununun “işsizlik” olduğunu belirtmiştir.

Babalarının mesleği üst düzey yönetici, idareci ve iş adamı olan öğrencilerin %3.9'u, babalarının mesleği orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek sahibi olan öğrencilerin %39.2'si, babalarının mesleği danışman, uzman ve öğretmen olan öğrencilerin %27.5'i, babalarının mesleği nitelikli işçi olan öğrencilerin %3.9'u, babalarının mesleği niteliksiz işçi olan öğrencilerin %2'si, babalarının mesleki statüsü emekli ve işsiz olan öğrencilerin %23.5'i “yolsuzluk ve rüşvet”i Türk toplumunun en önemli sorununu olarak görmektedir.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre; babaları okur-yazar olan öğrencilerin %7.7'si, ilkokul mezunlarının %7.3'ü, lise mezunu olanların %53.9'u, Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak “dil” faktörünü belirtmiştir.

Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre Batı uygarlığından ne anladıklarını açıklama oranları; % 28.1'i (ortaokul %2.4, lise %6.6, üniversite %19.2) sanayi, teknoloji ve kültür açısından dünyanın ulaştığı en son aşama, %37.1'i (okur-yazar %0.6, ilkokul %3.6, ortaokul %3, lise %9, üniversite %21) Batılı zengin ülkelerin ulaştığı teknolojik ve iktisadi seviye, %25.7'si (okur-yazar %1.8, ilkokul %1.8, ortaokul %1.2, lise %6, üniversite %15) dünyanın diğer halk ve devletlerini sömürerek varlığını sürdüren güç, %9'u (okur-yazar %2.4, lise %1.2, üniversite %5.4) bireyin egemenliği, akılcılık, teknolojik ve iktisadi seviye bakımından gururumuzu temsil eden egemen uygarlık şeklindedir.

Babalarının mesleği üst-düzen yönetici, idareci ve iş adamı olan öğrencilerin %2'si, orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek olan öğrencilerin %5.9'u, danışman, uzman ve öğretmen olan öğrencilerin %2'si, nitelikli işçi olan öğrencilerin %0.7'si, niteliksiz işçi olan öğrencilerin %2'si, babalarının mesleki statüsü emekli ve işsiz olan öğrencilerin %6'sı globalleşme kavramından ulusal devletin yok oluşunu anladıklarını açıklamışlardır.

Babalarının mesleği üst-düzen yönetici, idareci ve iş adamları olan öğrencilerin %0.7'si, orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek olan öğrencilerin %2'si, nitelikli işçi olan öğrencilerin %0.7'si, babalarının mesleki statüsü emekli ve işsiz olan öğrencilerin %2'si globalleşme kavramını ekonomik anlamda rahatlığı anlamaktadır.

Babalarının mesleği üst-düzey yönetici, idareci ve iş adamı olan öğrencilerin %7'si, orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek olan öğrencilerin %11.1'i, danışman, uzman ve öğretmen olan öğrencilerin %12.4'ü, nitelikli işçi olan öğrencilerin %2'si, niteliksiz işçi olan öğrencilerin %1.3'ü, babalarının mesleki statüsü emekli ve işsiz olan öğrencilerin %5.9'u globalleşme kavramını emperyalizmin çağımızdaki yeni adı olarak anlamaktadır.

Babalarının mesleği üst-düzey yönetici, idareci ve iş adamı olan öğrencilerin %7'si, orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek olan öğrencilerin %11.1'i, danışman, uzman ve öğretmen olan öğrencilerin %8.5'i, nitelikli işçi olan öğrencilerin %2.6'sı, niteliksiz işçi olan öğrencilerin %0.7'si, babalarının mesleki statüsü emekli ve işsiz olan öğrencilerin %5.9'u globalleşme kavramından, sınırların kaldırılarak kültürlerin sömürülmesini anlamaktadır.

Babalarının mesleği orta düzey yönetici, serbest meslek ve profesyonel meslek olan öğrencilerin %7.2'si, danışman, uzman ve öğretmen olan öğrencilerin %3.9'u, nitelikli işçi olan öğrencilerin %0.7'si, niteliksiz işçi olan öğrencilerin %0.7'si, babalarının mesleki statüsü emekli ve işsiz olan öğrencilerin ise %0.7'si globalleşme kavramından iletişim teknolojisindeki gelişmeleri anlamaktadır.

Siyasi kimliğini yeni fikirlere açık, farklı düşüncelere saygılı ve uzlaşmaya açık olarak açıklayan öğrencilerin %21.7'si, Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkmak olarak açıklayanların %26.1'i, eşitlikten ve adaletten yana olarak açıklayanların %30.4'ü, sınıfsız toplum isteyen olarak açıklayanların %8.7'si, özgürlükten yana olarak açıklayanların %13'ü, Türk toplumunun en önemli sorununun adalet mekanizmasındaki aksaklıklar olduğunu ifade etmiştir.

Siyasi kimliğini yeni fikirlere açık, farklı düşüncelere saygılı ve uzlaşmaya açık olarak açıklayan öğrencilerin %8.9'u Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %7.1'i eğer AB'ye girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını belirtmiştir.

Siyasi kimliğini Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkmak olarak açıklayan öğrencilerin %10.7'si Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %14.3'ü eğer girerse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %3.6'sı AB'ye girmenin ülkenin refah düzeyini yükselteceğini fakat milli ve dini değerlerin önemini azaltacağını, %7.1'i ise insanların refah düzeyinin yükseleceği ve demokratik yapıya ulaşılacağı düşüncesindedir.

Siyasi kimliğini eşitlikten ve adaletten yana olarak açıklayan öğrencilerin %5.4'ü Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %5.4'ü eğer girerse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağını, %3.6'sı AB'ye girilmesi halinde refah düzeyinin yükseleceğini fakat dini değerlerin önemini azaltacağını, %6'sı ise insanların refah düzeyinin yükseleceğine ve bunun yanında demokratik yapıya ulaşılacağına inanmaktadır.

Siyasi kimliğini sınıfsız toplum isteyen olarak açıklayan öğrencilerin %1.8'i Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini, %1.8'i ise insanların refah düzeyinin yükseleceğini fakat dini değerlerin öneminin azalacağını belirtmektedir.

Siyasi kimliğini vatansever olarak açıklayan öğrencilerin %5.4'ü Türkiye'nin AB'ye giremeyeceği, %3.6'sı eğer girilirse Türkiye'nin bir sömürge ülkesi olacağı, %3.6'sı ise insanların refah düzeyinin yükseleceği ve demokratik yapıya ulaşılacağı fikrine sahiptir.

5. Sonuç

Araştırmanın hipotezleri:

- Cinsiyet ile gençlerin kendilerini yakın buldukları siyasi kimlik, önemli gördükleri kimlik ve gençlik kavramını tanımlamaları (Hipotez: 1);
- Ailenin gelir düzeyi ile mezuniyet sonrası mesleği statü ve gelir düzeyi bakımından değerlendirme ve tamamlanan eğitim yılı ile gelecekte iyi hayat standardına sahip olunacağına inanma (Hipotez :2);
- Annenin eğitimi ve meslek düzeyi ile Avrupa birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirme, annenin eğitimi ile Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak *dil*; babanın eğitimi ile Türkiye'nin temel sorunu olarak *eğitim, sağlık gibi toplumsal kurumlarda aksaklıklar* olduğunu düşünme, Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak *dil* ve Batı uygarlığını değerlendirme, babanın mesleği ile Türkiye'nin en önemli sorunlarının *yolsuzluk, rüşvet ve işsizlik* olduğunu düşünme ve globalleşme kavramından ne anladıkları, siyasi kimlik ile Türk toplumunun en önemli sorunu olarak *adalet mekanizmasında aksaklıklar* olduğunu düşünme, Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak *toprak* ve Avrupa Birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirme (Hipotez :3) boyutlarında gerçekleşmiştir.

Buna bağlı olarak araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Cinsiyet, siyasi kimliği açıklamada ve gençlik kavramını tanımlamada belirleyicidir.
- Sosyo-ekonomik düzey, mesleğin statüsünü değerlendirmede; tamamlanan eğitim yılı ise, gelecek kaygısı üzerinde belirleyicidir.
- Sosyo-ekonomik düzey, Türk toplumunu bir arada tutan unsurlar olarak *dil* ve *toprak*, Türk toplumunun temel sorunları olarak *eğitim, sağlık gibi toplumsal kurumlardaki aksaklıklar, yolsuzluk, rüşvet* ve *işsizlik*, Avrupa Birliğine girmenin sonuçlarını değerlendirme, Batı uygarlığı ve globalleşme kavramını tanımlama üzerinde belirleyicidir.

- Siyasi kimlik; gençlerin Türkiye'nin en önemli sorunu olarak adalet mekanizmasındaki aksaklıkları görmeleri, Türk toplumunu bir arada tutan unsur olarak toprak faktörünü seçmeleri ve Avrupa Birliği'ne girmenin sonuçlarını değerlendirmeleri üzerinde belirleyicidir.

6. Tartışma

Üniversite gençliği üzerinde yaptığımız araştırma sonucunda elde edilen bulguların büyük bir kısmı, teorik beklentilerimizi destekler niteliktedir. Teorik çerçevede de belirttiğimiz gibi, gençlerin gençlik kavramını tanımlamalarındaki çeşitlilik, gençlik kavramının “sosyal bir fenomen” olmasıyla açıklanabilir. Bu nedenle gençler arasında görülen sosyal farklılıklar, gençlik araştırmalarında önem verilmesi gereken bir konudur.

Bu sosyal farklılıklardan ilki, cinsiyet farklılığıdır. Çalışmamızın ilk hipotezi olan, “cinsiyetin, siyasi kimliği açıklamada ve gençlik kavramını tanımlamada belirleyici olması”nın doğrulanması, cinsiyetin gençler arasında bir farklılık kaynağı olduğunu desteklemektedir. Erikson'un, kimliğin, belli bir sosyal grup eğilimi içinde kültürel geçmişin ve kişisel geçmişin bir araya gelmesiyle oluştuğunu belirtmesi de bu farklılığa işaret etmektedir. Ayrıca gençlerin, gençlik kavramını tanımlama biçimlerinin teorik çerçevede sunulan çok sayıda gençlik tanımıyla paralellik göstermesi dikkat çekicidir. Örneğin Friht'in gençliği, bağımlılık ile bağımsızlık arasında bir geçiş dönemi olarak tanımlamasına uygun olarak, öğrencilerin %10.7'si gençleri “özgür” kişiler olarak görmektedirler. Parsons ve Eisenstant'ın gençliği aile rollerinden yetişkinlik rollerine geçişin etkili olduğu süreç tanımlamasına uygun olarak da, öğrencilerin %15'i gençliği, olgunlaşma evresinde olan kişiler, %14.8'i sorunlarla uğraşan kişiler, %16.3'ü ise ülkenin geleceği olan kişiler olarak tanımlamaktadırlar.

Bunun yanında çalışmanın bazı sonuçları, son yıllarda Türkiye'de kız ve erkek çocuklar arasında eğitim düzeyi açısından cinsiyete yönelik farklılıkların azaldığına işaret etmektedir. Örneğin, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine baktığımızda %27.6'sının yüksek okul ve üniversite mezunu olduğu görülürken, örneklemimizi oluşturan grubun %75.3'ü kızlardan oluşmaktadır. Sadece sosyoloji bölümünü göz önüne alarak, kızların eğitim seviyesinin yükseldiğini söylemenin bazı sakıncaları olsa da (çünkü bir mühendislik bölümünde bu oranlarda farklılıklar gözlenebilir), çalışmanın diğer bazı sonuçları da Türkiye'de cinsiyet farklılığının azaldığını destekler niteliktedir. Bunlardan birisi, kız ve erkek öğrenciler arasında “gençliği yaşayamama” alt boyutunda farklılık gerçekleşmemesidir. Bu durum, her iki grubun da gençlik dönemlerinde, benzer kısıtlamalara ve özgürlüklere sahip olmalarıyla açıklanabilir.

Ancak teorik kısımda da belirttiğimiz gibi, kız ve erkek öğrenciler arasında sosyalleşme süreçleri açısından bazı farklılıklar kendini göstermektedir. Bunlardan birisi,

gençlik kavramını tanımlama açısından cinsiyete göre beliren farklılaşmadır. Erkek öğrencilerin %9.6'sı gençliği, "olgunlaşma evresinde olan kişiler" olarak tanımlarken, bu oran kız öğrencilerde %5.2'ye düşmektedir. Bu oranların cinsiyete göre farklılık göstermesi, erkek ve kız olmalarının onlara yüklediği bazı sorumluluklar, yani sosyalleşme süreçlerinin farklılığı ile açıklanabilir.

Gençler arasındaki diğer bir sosyal farklılık ise, sosyo-ekonomik düzey farklılığıdır. Çalışmanın sonuçları açısından önemli olan diğer husus, "ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile gelecek kaygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu" şeklindeki ikinci hipotezimizle ilgilidir. Araştırmada gelecekte daha iyi bir yaşama sahip olma düşüncesi ile öğrencilerin dahil olduğu sosyo-ekonomik düzey arasında bir ilişki bulunamamıştır. Teorik beklentimiz üst sosyo-ekonomik düzeye dahil olan öğrencilerin "yaşam şansı" avantajlarına daha fazla sahip oldukları için gelecekte daha iyi bir hayat yaşayacaklarına dair inançlarının daha fazla olacağı yönündeydi. Oysa araştırma sonucundaki bulgular, teorik beklentimizin gerçekleşmediğini göstermiştir. Kanımızca, gelecek kaygısının, üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeyler açısından farklılık göstermemesinin temel nedeni, hem sosyologların çalışma koşullarının, hem de ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizin öğrencilerin gelecek kaygılarını eşit düzeyde etkilemesidir. Öğrencilerin %43.7'si gibi büyük bir oranının gelecekte iyi bir hayat standardına sahip olup olmayacaklarından emin olmamaları ise, ülkenin ekonomik, siyasi ve toplumsal yapısındaki belirsizliklerin, onları güvensizliğe düşürmesiyle açıklanabilir.

Burada önem kazanan soru, bu belirsizlik ve kriz halinin gençlik üzerinde ne gibi etkilerde bulunabileceğidir. Bu durum, hem kendisinin, hem de ülkenin geleceğinden kaygı duyan öğrencilerin ders başarıları ve derse katılımlarını azaltabilir ve mezun olduktan sonra iş bulamayacağını ya da "iyi" bir iş bulamayacağını düşünen öğrencilerin mezun olma sürelerini uzatabilir. Aynı zamanda öğrencilerin geleceğe umutla bakmamaları, onların radikal gruplara kaymalarına ve sapmış davranışlara yönelmelerine neden olabilir. Bize göre bu konuyla ilgili olarak;

- Sosyoloji mezunlarının "sosyolog" olarak meslek statüsüne alınması,
- Sosyoloji bölümlerinin pratik alanlara yönelerek uygulamalı alanlara daha fazla ağırlık vermesi,
- Sosyoloji mezunlarına yeni iş alanları yaratılması gibi çözüm önerileri, gençlerin gelecekle ilgili kaygılarının azalmasına ve geleceğe umutla bakmalarına yardımcı olacaktır.

"Öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi ve siyasi kimlik tanımlaması ile güncel sorunları değerlendirmede farklılık vardır" şeklindeki son hipotezimiz incelendiğinde, öğrencilerin dahil olduğu sosyo-ekonomik düzeyin ve siyasi kimlik tanımlamalarının, güncel sorunları değerlendirmelerinde farklılık yarattığı gözlenmiştir.

Sosyo-ekonomik düzeye göre Türk toplumunu bir arada tutan unsurlar “dil” ve “toprak”tır. Aynı zamanda sosyo-ekonomik düzeye göre Türk toplumunun en önemli sorunu “işsizlik”, “yolsuzluk” ve “rüşvet”ken, siyasi kimliğe göre adalet mekanizmasındaki aksaklıklardır.

Güncel konuların değerlendirilmesinin boyutlarından olan Avrupa Birliği’ne girmenin sonuçları, globalleşme ve Batı uygarlığı kavramını değerlendirme, sosyo-ekonomik düzeye göre önemli bir farklılaşma göstermektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği’ne girmenin sonuçlarını değerlendirme siyasi kimliğe göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır.

Kaynakça

- Akan, Vildan. (1992). “Üniversite Gençliğinin Genel Uyumu ve İşgücü”, DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE GÜNCEL SOSYOLOJİK GELİŞMELER içinde (873-879), Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları.
- Arıkan, Gülay. (1996), *Kadınların Sosyal Tabakalaşmadaki Yeri ve Sosyal Hareketliliği Üzerine Düşünceler*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Bocock, Robert. (1997), *Tüketim* (Çeviren İrem Kutluk), Ankara: Dost Kitabevi yayınları.
- Bourdieu, Pierre. (1996), *A Social Critique of The Judgement of Taste*, Trst: Richard Mice, Paris: Routledge Press.
- Brooker, Peter.(1998), *Cultural Theory A Glossary*, London :ARNOLD Publications.
- Burcu, Esra.(1998). “Gençlik Teorilerinin Sınıflandırılmasına İlişkin Bir Çalışma.”, Ankara, SOSYOLOJİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ(1-2): 105-136.
- Christensen, Larry B. ve Stoup, Charles M. (1991), *Introduction to Statistic For The Social and BehavioralSciences*, Second Edition, California: Books/Cole Publishery Company
- Darren, George ve Malbury, Paul. (2001), *SPSS For Windows Ed.*, Allyn Bacon, Boston, London
- Dikeçligil, Beylü.(1980). “Yaşam Tarzı ve Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki”, İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ KONFERANSLARI içinde (93-114), İstanbul: İktisat Fakültesi Yayınları.
- Dikeçligil, Beylü. (1987). “Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek Faktörü” İSTANBUL ÜN. İKTİSAT FAKÜLTESİ MECMUASI C.43: , Prof.Dr. S.F.Ülgener’e Armağan,
- Dogan, İsmail. (1983), *Bir Alt-kültür Olarak Ankara Yüksel Caddesi Gençliği (Alan Araştırması)*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, No:1652,
- DPT Raporu. (1983), Ankara.
- Ece, Orhon.(1985), *Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Sosyal ve Psikolojik Sorunları*, Ankara: DPT, Sosyal Planlama Başkanlığı Araştırma Dairesi.
- Fichter, Joseph. (1990), *Sosyoloji nedir?* (Çeviren Nilgün Çelebi), Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, No: 75.
- Frith, Simon. (1984), *The Sociology of Youth*, Lancashire: Causeway Books.
- Güler, Müzeyyen. (1997), *Kentleşme Sürecinde Gençlik*, Ankara:Ümit Yayıncılık.

- Jary, David ve Jary, Julia. (1991), *The Harper Collins Sociology Dictionary*, New York: A Division of Harper Collins Publishers.
- Johnson G. Allan, (1995), *The Blackwell Dictionary of Sociology*, Oxford: Blackwell Publishers.
- Konrad Adenour Vakfı. (1998), *Türk Gençliği 98, Suskun Kitle Büyüteç Altında*, Ankara.
- Malinowski, Bronislaw.(1979), *The Ethnography of Malinowski The Trobriand Islans*, Boston:Routledge and Kegan Paul.
- Marshall, Gordon. (1998), *Oxford Dictionary of Sociology (The World's Most Trusted Referenced Books)*, New York:Oxford Un. Press.
- Martin, Bill ve Szelenyi, Ivan. (2000), *Beyond Cultural Capital: Toward a Theory of Symbolic, Domination in Pierre Bourdieu* (Ed. Derek Robbins) , London: Sega Publications.
- McGrant, Robert E. (1999), *Undurstanding Statistics a Approach Perspective*, New York:Longman Inc.
- Mowen, John C. (1990), *Consumer Behavior. (2. ed.)*, New York, Macmillian Publishing Company.
- O'Donnell, M. (1985), *Age And Generation*. New York,:Tavistock Pub.
- Özbay, Haluk ve Öztürk, Emine. (1995), *Gençlik*, İstanbul: İletişim.
- Özönder, Cihat. (1984). "Kültür Bütünleşmesi ve Alt Kültür Grupları Hakkında Düşünceler", *TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI*, XXII (1-2) : 132-152.
- Reid, Ivan. (1998), *Class in Britain*, Cambridge: Polity Press.
- Roche, Jeremy and Tucker. (1997), Stanley. *Youth in Society*, London: SAGE Publications, 1997
- Smith, M. David. (1976). "The Concept of Youth Culture A Revaluation"
<http://web.4.epnet.com/externalframe.asp>, 1976, *YOUTH&SOCIETY*, vol.7, No:4, June : 347-366.
- Smith, M. David. (1981). "New Moments in the Sociology of Youth: a Critique",
<http://web.4.epnet.com/externalframe.asp>, *BRITISH JOURNAL OF SOCIOLOGY*, vol. 32, No.2 June, 251-293
- Ulusoy, Demet. (1994), *Sosyalizasyon*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Weber, Max. (1974). "Class, Status, Porty", *FROM MAX WEBER: ESSAY IN SOCIOLOGY*(içinde), Ed.Gerth, H. H. Mill ve C. Wright, London and Boston: Routledge&Kegan Paul Ltd.
- Yazıcı, Erdinç.(2001), *Üniversite Gençliği 2001 (Üniversite Gençliğinin Sosyo-kültürel Profili Üzerine Bir Alan Araştırması: Gazi Üniversitesi Örneği)*, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.